РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

17 януари 2008 година *

По дело C-246/06

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Juzgado de lo Social Único de Algeciras (Испания) с акт от 7 април 2006 г., постъпил в Съда на 2 юни 2006 г., в рамките на производство по дело

Josefa Velasco Navarro

срещу

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: г-н K. Lenaerts, председател на състав, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н E. Juhász, г-н J. Malenovský и г-н T. von Danwitz (докладчик), съдии,

* Език на производството: испански.

генерален адвокат: г-н P. Mengozzi,
секретар: г-н R. Grass,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за словенското правителство от г-жа M. Remic, в качеството на представител,

— за Комисията на Европейските общности от г-н J. Enegren и г-н R. Vidal Puig, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 197), изменена с Директива 2002/74/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 г. (ОВ L 270, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 149, наричана по-нататък „Директива 80/987“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Velasco Navarro и Fondo de Garantía Salarial (Fogasa) (Фонд за гарантиране на заплатата, наричан по-нататък „Fogasa“) по повод отказа на последния да изплати — на основание на своята субсидиарна отговорност — обезщетение на заинтересованата за незаконното ѝ уволнение, като се има предвид, че плащането на това обезщетение е предвидено в съдебна спогодба, постигната между г-жа Velasco Navarro и нейния работодател.

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Член 1, параграф 1 от Директива 80/987 предвижда, че „[н]астоящата директива се прилага за вземания на работниците и служителите, произтичащи от трудови договори или от трудови правоотношения, и съществуващи срещу работодатели, които се намират в състояние на неплатежоспособност по смисъла на член 2, параграф 1“.

4 Член 2, параграф 2 от посочената директива уточнява, че тя не засяга националното право по отношение на определянето на понятията „работник или служител“, „работодател“, „заплащане“, „придобито право“ и „евентуално право“.

5 Член 3, параграф 1 от Директива 80/987 в първоначалната си редакция предвижда:

„Държавите-членки приемат необходимите мерки, така че гарантиращи институции, ако не е уговорено друго в член 4, да осигурят изплащането на дължимите вземания на работници или служители, които произтичат от трудови договори или от трудови правоотношения и се отнасят до заплащане за периода, предшестващ определена дата.“

6 Член 3, параграф 1 от първоначалната редакция на Директива 80/987 става член 3, първа алинея в редакцията след изменението с Директива 2002/74 — разпоредба, която вече гласи следното:

„Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да осигурят, че гарантиращият орган гарантира, ако не е уговорено друго в член 4, изплащането на дължимите вземания, произтичащи от трудови договори или трудови правоотношения, включително, тогава, когато се предвижда от националното законодателство, от обезщетения при прекратяване на трудовото правоотношение."

7 Член 2, параграф 1, първа и втора алинея от Директива 2002/74 предвижда:

„Държавите-членки въвеждат в сила необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с настоящата директива преди 8 октомври 2005 г. Те незабавно информират Комисията за това.

Те прилагат разпоредбите, посочени в първата алинея, при всяко положение на неплатежоспособност на работодател, настъпило след влизането в сила на разпоредбите на настоящата директива."

8 Съгласно член 3 от Директива 2002/74 тя влиза в сила на 8 октомври 2002 г.

Испанска правна уредба

9 Член 33, параграфи 1 и 2 от Кралския законодателен указ 1/1995 от 24 март 1995 година относно одобряването на преработения текст на Закона за статута на работниците (Estatuto de los Trabajadores, BOE № 75 от 29 март 1995 г., стр. 9654), в редакцията си съгласно Закон 60/1997 от 19 декември 1997 г. (BOE № 304 от 20 декември 1997 г., стр. 37453, наричан по-нататък „Статута на работниците“) предвижда:

„1. Фондът за гарантиране на заплатата […] изплаща на работниците сумата на дължимите заплати, неизплатени поради неплатежоспособност, спиране на плащанията, несъстоятелност или съдебно оздравяване на търговците.

За целите на предходната алинея за заплата се смята сумата, призната за такава в съдебната спогодба или в съдебното решение по отношение на всички вземания, посочени в член 26, параграф 1, както и допълнителните обезщетения за „salarios de tramitación“ [заплати по време на производството], евентуално присъдени от компетентния правораздавателен орган […].

2. В посочените в предходния параграф случаи Фондът за гарантиране на заплатата изплаща обезщетенията, признати със съдебно или административно решение в полза на работниците поради уволнение или прекратяване на трудовия им договор в съответствие с член 50, член 51 и член 52, буква в) от настоящия закон, но не повече от една годишна заплата, като се приема, че дневната заплата, служеща като основа за изчисляване, не може да надхвърля удвоения размер на минималната работна заплата.

[…]“

10 Към обезщетенията, които подлежат на изплащане от Fogasa по силата на член 33, параграф 2 от Статута на работниците, се включват и предвидените в член 56, параграф 1 от същия статут обезщетения за незаконно уволнение, при следните условия:

„1. Когато уволнението е обявено за незаконно, в срок от пет дни, считано от уведомяването му за съдебното решение, работодателят може да избере дали да възстанови работника на работа, като му изплати предвидените в буква б) от настоящия параграф „salarios de tramitación“, или да му изплати следните суми, които трябва да бъдат определени в съдебното решение:

а) обезщетение, равно на заплатата за 45 работни дни, за всяка година трудов стаж, като за по-малките от пълна година периоди обезщетението се изчислява пропорционално за всеки месец, но за не повече от 42 месеца;

б) сума, равна на сбора от дължимите заплати, считано от датата на уволнението до уведомяването за съдебното решение, с което уволнението се обявява за незаконно, или до датата, на която работникът е постъпил на друга работа, в случай че това обстоятелство предхожда постановяването на съдебното решение и че работодателят представи доказателство за изплатените суми с оглед приспадането им от „salarios de tramitación“.

Работодателят е длъжен да не прекъсва социалното осигуряване на работника за времето, съответстващо на заплатите, посочени по-горе в буква б).“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

11 Г-жа Velasco Navarro, жалбоподателка по главното производство, е служител на дружеството Camisas Leica SL (наричано по-нататък „Camisas Leica“) от 28 май 1998 г. до 27 декември 2001 г., когато това дружество я уволнява.

12 На 13 май 2002 г. г-жа Velasco Navarro и Camisas Leica постигат съдебна спогодба, съгласно която това дружество, от една страна, признава незаконния характер на уволнението на г-жа Velasco Navarro и от друга, се задължава да ѝ изплати обезщетението за уволнение и „salarios de tramitación“, предвидени в член 56 от Статута на работниците.

13 На основание на предварително съдебно решение за обявяване на неплатежоспособността на Camisas Leica, постановено на 5 март 2003 г. от същата юрисдикция по искане на това дружество, г-жа Velasco Navarro иска от Fogasa да ѝ изплати сумата, съответстваща на посоченото обезщетение и на „salarios de tramitación“, които нейният бивш работодател не ѝ е платил.

14 Fogasa се съгласява да изплати на жалбоподателката по главното производство сумата от 3 338,88 EUR за „salarios de tramitación“, но решава, че г-жа Velasco Navarro няма право да получи сумата от 2 696,89 EUR, която тя претендира като обезщетение за уволнение, с мотива че тази сума не е призната със съдебно решение или друг съдебен акт.

15 Г-жа Velasco Navarro оспорва отказа на Fogasa да ѝ изплати посоченото обезщетение за уволнение пред Juzgado de lo Social Único de Algeciras.

16 Според разясненията, дадени от националната юрисдикция в мотивите на акта за препращане, в член 33, параграф 2 от Статута на работниците испанското законодателство предвижда изплащане на обезщетенията, дължими при прекратяване на трудово правоотношение, но единствено ако са признати със съдебно или административно решение в полза на работниците поради уволнение или прекратяване на трудовия им договор.

17 Препращащата юрисдикция смята, че посочената национална разпоредба противоречи на общностния принцип на равенството, утвърден в практиката на Съда, и по-специално в точка 30 от Определение от 13 декември 2005 г. по дело Guerrero Pecino (C-177/05, Recueil, стр. I-10887). Съгласно тази съдебна практика сходните обезщетения, определени в съдебни спогодби, също трябва да се разглеждат като обезщетения по смисъла на член 3, първа алинея от Директива 80/987.

18 Посочената юрисдикция отбелязва, че Директива 2002/74 е в сила към датата, на която е обявена неплатежоспособността на Camisas Leica, а именно 5 март 2003 г. Тя посочва, че макар срокът за транспониране на тази директива да е изтекъл на 8 октомври 2005 г., испанският законодател не е предприел действия по прилагането ѝ, тъй като е убеден, че действащото от 21 декември 1997 г. вътрешно испанско законодателство е изцяло съобразено с посочената директива.

19 Националната юрисдикция оттук заключава, че при това положение не е възможно да се твърди, че към 8 октомври 2005 г. Кралство Испания е транспонирало Директива 2002/74, в частност поради наличието на празноти в националното законодателство.

20 Препращащата юрисдикция също посочва, че в съдебното заседание пред нея Fogasa изтъква довода, че г-жа Velasco Navarro не можела да се позовава на Директива 2002/74, нито на тълкуването ѝ с посоченото по-горе Определение по дело Guerrero Pecino, тъй като предварителното съдебно решение за обявяване на неплатежоспособността на Camisas Leica, макар и постановено след датата на влизането в сила на тази директива, а именно след 8 октомври 2002 г., при всички положения предхожда датата, до която държавите-членки са били длъжни да предприемат мерки за транспонирането ѝ, а именно 8 октомври 2005 г.

21 При тези условия Juzgado de lo Social Único de Algeciras решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Когато препращащата юрисдикция приеме за установено, че поради неправомерно бездействие на държавата-членка към 8 октомври 2005 г. вътрешното законодателство не е било съобразено с Директива 2002/74 и с тълкуването ѝ от Съда с оглед на общностния принцип на равенството, утвърден в Определение [по дело Guerrero Pecino, посочено по-горе], необходимо ли е да се приеме, че тази директива има непосредствено действие и обвързва държавната гарантираща институция Fogasa от следващия ден, а именно от 9 октомври 2005 г.?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос необходимо ли е също така Директива 2002/74, предвид нейния по-благоприятен характер за работника и по-неблагоприятен за държавата, която не е изпълнила задълженията си, да се прилага непосредствено в случаите, когато неплатежоспособността е настъпила — след постигането на съдебна спогодба, непредвидена във вътрешното законодателство поради празноти в него — между датата на влизането в сила на директивата — 8 октомври 2002 г., и крайния срок, а именно 8 октомври 2005 г., в който испанската държава е трябвало да въведе в сила необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобрази с посочената директива?“

По преюдициалните въпроси

22 С двата си въпроса препращащата юрисдикция иска да установи дали член 3, първа алинея от Директива 80/987, който все още не е транспониран в правния ред на държава-членка, има непосредствено действие, а при утвърдителен отговор — от коя дата лицата могат непосредствено да се позовават на тази разпоредба, за да се противопоставят на институция като Fogasa. Доколкото по същество целят да се установи дали посочената разпоредба е годна да породи непосредствено действие между датата на влизането си в сила и датата, на която изтича срокът за транспониране, двата въпроса е уместно да бъдат разгледани заедно.

23 Препращащата юрисдикция поставя тези два въпроса, като се основава на посоченото по-горе Определение по дело Guerrero Pecino. В него Съдът тълкува Директива 80/987 по искане на същата препращаща юрисдикция, която е сезирала Съда и по настоящото производство, и във връзка със същия случай на неплатежоспособност, но както се уточнява в точка 23 от определението — единствено в хипотезата, че към съответната дата Директива 2002/74 вече е била транспонирана в националния правен ред — обстоятелство, което следва да се провери от препращащата юрисдикция.

24 Мотивите на акта за препращане показват, че според тази юрисдикция в делото по главното производство Директива 2002/74 все още не е била транспонирана в националния правен ред към датата на изтичането на срока за транспонирането ѝ или 8 октомври 2005 г. (вж. в този смисъл Решение от 29 ноември 2007 г. по дело Комисия/Испания, C-6/07, непубликувано в Сборника).

По непосредственото действие на член 3, първа алинея от Директива 80/987

25 Ако се остави настрана въпросът за условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да могат лицата да се позовават пред националния съд на разпоредба

на директива, която все още не е транспонирана или е транспонирана неправилно (вж. Решение от 11 юли 2002 г. по дело Marks & Spencer, C-62/00, Recueil, стр. I-6325, точка 25, както и Решение от 8 юни 2006 г. по дело Feuerbestattungsverein Halle, C-430/04, Recueil, стр. I-4999, точки 28 и 29), от постоянната съдебна практика следва, че една директива не би могла да има непосредствено действие преди изтичането на определения срок за транспонирането ѝ в правния ред на държавите-членки (Решение от 3 март 1994 г. по дело Vaneetveld, C-316/93, Recueil, стр. I-763, точка 16, както и Решение от 14 септември 2000 г. по дело Mendes Ferreira и Delgado Correia Ferreira, C-348/98, Recueil, стр. I-6711, точка 33).

26 В случая срокът за транспониране по смисъла на член 2, параграф 1, първа алинея от Директива 2002/74 изтича на 8 октомври 2005 г. За целите на делото по главното производство е необходимо да се провери дали евентуалното непосредствено действие на посочената директива би могло да се твърди след тази дата във връзка с обстоятелства, настъпили преди тази дата. Всъщност неплатежоспособността на Camisas Leica настъпва на 5 март 2003 г., т.е. преди изтичането на срока за транспониране на директивата, а жалбоподателката по главното производство предявява след тази дата искането си пред Fogasa във връзка с вземанията, които има по повод на обезщетението за уволнение, произтичащо от тази неплатежоспособност.

27 В това отношение е възможно от практиката на Съда (вж. в този смисъл Решение от 10 ноември 1992 г. по дело Hansa Fleisch Ernst Mundt, C-156/91, Recueil, стр. I-5567, точка 20 и Решение по дело Vaneetveld, посочено по-горе, точка 18) да се заключи, че ако държава-членка не е транспонирала Директива 2002/74 в определения срок, евентуалното непосредствено действие на тази директива не би могло да се твърди след 8 октомври 2005 г., освен във връзка със състояние на неплатежоспособност, настъпило след тази дата, какъвто не е случаят в делото по главното производство.

28 Във връзка с това е уместно да се отбележи, че макар несъмнено държавите-членки да са били длъжни да приведат националните си разпоредби в

съответствие с Директива 2002/74 преди 8 октомври 2005 г., съгласно член 2, параграф 1, втора алинея от тази директива те са длъжни да прилагат посочените разпоредби само към състояния на неплатежоспособност, настъпили след датата на влизането им в сила.

29 Така в приложното поле на тази директива би могла да попадне единствено неплатежоспособност, настъпила или след привеждането в действие на Директива 2002/74, включително преди изтичането на срока за транспониране, или, в случай на липса на транспониране, след изтичането на този срок.

30 Следователно на поставените въпроси е необходимо да се отговори, че при липса на транспониране на Директива 2002/74 във вътрешното право към 8 октомври 2005 г. евентуалното непосредствено действие на член 3, първа алинея от Директива 80/987 при всички положения не би могло да се твърди във връзка със състояние на неплатежоспособност, настъпило преди тази дата.

По нарушението на принципа на равенството

31 Макар че предвид тяхната формулировка двата въпроса, които препращащата юрисдикция е отнесла до Съда, засягат единствено непосредственото действие на член 3, първа алинея от Директива 80/987 във връзка с периода от датата на влизането в сила на Директива 2002/74 до изтичането на срока за транспонирането ѝ, е важно да се напомни, че ако националната правна уредба попада в приложното поле на общностното право, когато е сезиран с преюдициално запитване, Съдът трябва да предостави на националната юрисдикция всички насоки, които са ѝ необходими, за да прецени съобразността на тази правна

уредба с основните права, за чието спазване следи Съдът (вж. в този смисъл Решение от 12 декември 2002 г. по дело Rodríguez Caballero, C-442/00, Recueil, стр. I-11915, точка 31 и цитираната съдебна практика, както и Решение от 10 април 2003 г. по дело Steffensen, C-276/01, Recueil, стр. I-3735, точка 70).

32 По този начин, макар и в рамките на Директива 80/987, изменена с Директива 2002/74 държавите-членки да са свободни да не предвиждат във вътрешния си правен ред гаранция за плащане на дължимите в случай на уволнение обезщетения, доколкото член 3, първа алинея от изменената директива действително не съдържа никакво задължение в този смисъл, от датата на влизането в сила на Директива 2002/74, а именно 8 октомври 2002 г., национална уредба, предвиждаща подобна гаранция, попада в приложното поле на общностното право, що се отнася до прилагането му спрямо обстоятелства, настъпили след посоченото влизане в сила (вж. в този смисъл Решение от 7 септември 2006 г. по дело Cordero Alonso, C-81/05, Recueil, стр. I-7569, точки 31 и 32). На това основание след тази дата подобна правна уредба се подчинява на общите принципи и основните права, за чието спазване следи Съдът, сред които по-специално се числи и общият принцип на равенството и недопускането на дискриминация (вж. Решение по дело Rodríguez Caballero, посочено по-горе, точки 31 и 32).

33 Важно е да се напомни, че в случай на неплатежоспособност на работодателя член 33, параграф 2 от Статута на работниците предвижда подобна гаранция за плащане на определени, предвидени в същия статут обезщетения поради уволнение или прекратяване на трудов договор.

34 Следователно трябва да се приеме за установено, че от датата на влизането в сила на Директива 2002/74 посочената национална разпоредба е обвързана с член 3, първа алинея от Директива 80/987 и по този начин попада в приложното поле на общностното право. Следователно тя се подчинява на общите принципи и основните права, признати в общностния правен ред (вж. в този смисъл Решение от 7 септември 2006 г. по дело Cordero Alonso, C-81/05, Recueil, стр. I-7569, точка 37).

35 Оттук следва, че националната юрисдикция има правомощието да тълкува националната правна уредба, разглеждана в главното производство, при спазване на посочените общи принципи и основни права съгласно тълкуването им, дадено от Съда, и по-специално на принципа на равенството (вж. в този смисъл Определение по дело Guerrero Pecino, посочено по-горе, точка 30, и Решение по дело Cordero Alonso, посочено по-горе, точка 38).

36 Що се отнася до последния принцип, според който не може да се третират по различен начин сходни положения, освен ако разграничаването им не е обективно обосновано, Съдът е постановил по повод на разглежданата в главното производство правна уредба, че незаконно уволнените работници се намират в сходно положение по отношение на правото си да получат обезщетение, ако не бъдат възстановени на работа (вж. Решение по дело Rodríguez Caballero, посочено по-горе, точка 33, и Решение от 16 декември 2004 г. по дело Olaso Valero, C-520/03, Recueil, стр. I-12065, точки 34 и 35).

37 Като въз основа на своите разсъждения приема за установено, че не е представен нито един убедителен довод, обосноваващ разликата в третирането на вземанията, съответстващи на обезщетения за незаконно уволнение, признати със съдебно или административно решение, и вземанията, свързани с обезщетения за незаконно уволнение, признати вследствие на съдебна спогодба, Съдът стига до заключението, че правна уредба като разглежданата по главното производство е в противоречие с принципа на равенството, ако изключва възможността гарантиращата институция да поеме плащането на последните вземания (вж. в този смисъл Решение по дело Olaso Valero, посочено по-горе, точки 36 и 37).

38 Важно е да се добави, че при наличието на подобна дискриминация спазването на принципа на равенството не би могло да се осигури другояче, освен като на лицата в по-неблагоприятното положение се предоставят същите предимства, които ползват лицата в привилегировано положение, до правилното транспониране на директивата от националния законодател (Решение по дело Rodríguez Caballero, точка 42 и Решение по дело Cordero Alonso, точка 45, посочени по-горе).

39 От изложените дотук съображения следва, че щом като националната правна уредба попада в приложното поле на Директива 80/987, в случаите на състояние на неплатежоспособност, настъпило между датата на влизането в сила на Директива 2002/74 и изтичането на срока за транспонирането ѝ, националният съд е длъжен да гарантира прилагането на тази национална правна уредба в съответствие признатия в общностния правен ред принцип за недопускане на дискриминация.

По съдебните разноски

40 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

1) При липса на транспониране във вътрешното право към 8 октомври 2005 г. на Директива 2002/74/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 година за изменение на Директива 80/987/ЕИО

на Съвета за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател евентуалното непосредствено действие на член 3, първа алинея от Директива 80/987/ЕИО на Съвета от 20 октомври 1980 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател, изменена с Директива 2002/74, при всички положения не би могло да се твърди във връзка със състояние на неплатежоспособност, настъпило преди тази дата.

2) **Ако националната правна уредба попада в приложното поле на Директива 80/987, изменена с Директива 2002/74, в случаите на състояние на неплатежоспособност, настъпило между датата на влизането в сила на последната директива и изтичането на срока за транспонирането ѝ, националният съд е длъжен да гарантира прилагането на тази национална правна уредба в съответствие с признатия в общностния правен ред принцип за недопускане на дискриминация.**

Подписи